

Motion till riksdagen 2010/11:A1

av **Ylva Johansson m.fl. (S)**
med anledning av skr. 2009/10:233

Egenmakt mot utanförskap – redovisning av regeringens strategi för integration

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad skyldighet för kommuner att kunna ta emot asylsökande och nyanlända flyktingar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den nya etableringslagstiftningens inriktning och omfattning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utlandsfödda företagare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för förbättrad skolgång för nyanlända elever.

Motivering

När människor flyttar sprids arbetskraft, kunskap och idéer, nätverk växer och nya möjligheter uppstår. Sverige har en lång tradition av att kombinera öppenhet mot omvärlden med ekonomisk utveckling och gemensamt ansvarstagande. Det är avgörande för Sveriges framtid att denna öppenhet mot invandring och flyktingar består.

Det tar i dag alldeles för lång tid för många nyanlända flyktingar och invandrare att etablera sig på arbetsmarknaden. Alla måste få möjlighet att försörja sig själva i vårt land. För att den kompetens och den resurs som de människor som söker sig till Sverige utgör ska kunna tas till vara fullt ut krävs en bättre fungerande arbetslinje för mottagande och snabbare etablering i arbete. Detta är viktigt för att motverka negativa effekter av en ökande segre-

Fel! Okänt namn på

gation och riskerna för långvarig arbetslöshet och bestående ekonomisk utsatthet bland nyanlända och deras anhöriga.

Vi socialdemokrater ser med oro hur långvarig arbetslöshet och ekonomiska klyftor nu ökar i samhället, eftersom vi vet att det är detta som utgör grogrunden för social oro och ibland tyvärr även främlingsfientlighet. Var tredje arbetslös är nu långtidsarbetslös. Vi har 70 000 fler i ett utanförskap som regeringen nu inte gärna talar om. För utrikes födda har långtidsarbetslösheten nästan fördubblats och i två av tre socialt utsatta områden växer utanförskapet. Barnfattigdomen har ökat med 30 % under mandatperioden. Särskilt utsatta är barn till ensamstående och till utrikes födda. I åtta av tio kommuner ökar socialbidragen.

En stark generell välfärdspolitik med en aktiv arbetsmarknadspolitik och en fungerande arbetslinje är viktiga förutsättningar för en god social sammanhållning som också bidrar till ekonomisk tillväxt och ökat välstånd. Alla i vårt land ska ha möjlighet att utveckla och förverkliga sin fulla potential, oavsett var man råkar vara född, vilket kön eller hudfärg man har, vilken religion man tillhör eller var man är bosatt eller går i skola någonstans.

Regeringens skrivelse innehåller en redovisning av den förda politiken på integrationsområdet inom sju olika områden. Det finns mycket i det som redovisas och de synsätt som ligger till grund för den förda politiken som vi ställer oss bakom och delar. Men på vissa områden saknar vi redovisningar eller ställningstaganden som vi anser behövs för att nu kunna föra politiken vidare. Det gäller hur mottagningssystemet för asylsökande kan förbättras, med fler kommuner som delar på det nationella ansvar som flyktingmottagandet utgör, hur i princip alla vuxna i arbetsför ålder kan inkluderas i ett nytt system för snabbare etablering på arbetsmarknaden, hur förutsättningarna för företagande bland utrikes födda kan förbättras samt hur förutsättningar kan skapas för att fler nyanlända, främst lite äldre, elever ska kunna fullfölja skolgång och gymnasium med goda resultat.

Mottagningen av asylsökande – fler kommuner måste dela på ansvaret

Det spelar stor roll för etablering i jobb eller utbildning var och hur man bor under sin tid som asylsökande, hur lång väntetiden blir och hur barnen har det i den svenska skolan medan de väntar. Ansvarsfördelningen för flyktingmottagandet är extremt skev och leder till stora påfrestningar på boende och välfärd i vissa kommuner och stadsdelar. Det är inte hållbart att kommuner som har lägre genomsnittlig inkomstnivå och höga kostnader fortsätter att ta emot den absoluta merparten av alla flyktingar som kommer till Sverige. I Stockholms län bosätter sig t.ex. ca 80 % i fyra kommuner, Botkyrka, Huddinge, Stockholm och Södertälje.

Vi socialdemokrater anser att fler kommuner måste dela på ansvaret, inte minst kommuner med goda förutsättningar när det gäller ekonomi, arbete och utbildning. Alla kommuner bör vara skyldiga att ordna flyktingmottagande. Det skulle bl.a. gynna de nyanlända eleverna och leda till en mindre segrege-

rad skola. Preliminärt vill vi ändra socialtjänstlagen så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att kunna ta emot såväl asylsökande som nyanlända flyktingar. Alla kommuner ska dessutom vara skyldiga att ta emot ensamkommande flyktingbarn. Vi vill undersöka om ett sådant ansvar också kan underbyggas med ett ekonomiskt ansvar så att kommuner som tar emot få asylsökande och/eller nyanlända bidrar ekonomiskt till kommuner som tar emot många och samtidigt ges ekonomiska motiv att själva ta emot fler.

Vi vill även se en aktivare bostadspolitik med ett tydligare kommunalt ansvar för nytillkomna på bostadsmarknaden, som exempelvis ungdomar, asylsökande och nyanlända flyktingar.

Etableringsreformen – alla vuxna ska ha rätt till en individuell etableringsplan

Personer som är utrikes födda har i dag en sysselsättningsgrad som är ungefär 10 procentenheter lägre och en total arbetslöshet som är cirka dubbelt så hög i jämförelse med inrikes födda. Här måste vi sikta högre. Lösningarna ligger i snabbare etablering i arbete och egen försörjning för den som nyligen kommit till vårt land, en starkare politik för dem som, av olika skäl, befinner sig långt från arbetsmarknaden samt en jobbskapande politik.

Den 1 december ska den nya etableringslagstiftningen träda i kraft. Betydande delar av reformen ställer vi oss i princip bakom, bl.a. att Arbetsförmedlingen ska ha ansvaret för att utarbeta etableringsplaner och att det ska finnas en statlig individuell ersättning för den första tiden efter uppehållstillstånd. Men vi har också kritiserat reformen där vi finner den för begränsad och otydlig. Förslaget om s.k. lotsar bör utvärderas löpande. Risken är att resurser försvinner från kvalitativa insatser som förmår korta de nyanländas väg till arbete och egen försörjning. Det är viktigt att insatser kan individualiseras utifrån den enskildes tidigare utbildning och yrkeserfarenheter så att kompetens, t.ex. akademisk sådan, verkligen tas till vara.

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och länsstyrelserna har nyligen beskrivit riskområden som inte kan åtgärdas genom samverkan mellan myndigheterna utan kräver politiska ställningstaganden och beslut. Myndigheterna gör den gemensamma bedömningen att om reformen ”genomförs under gällande förutsättningar föreligger risk att målen med propositionen inte infrias”.¹ De risker som påtalas gäller bl.a. att nyanlända kan komma att tvingas ansöka om försörjningsstöd hos kommunerna, bl.a. som en följd av glapp mellan ersättningssystemen, och att anslagsnivån för lotsverk-samheten inte är tillräcklig för att lotsarna ska kunna arbeta i enlighet med propositionens intentioner. Vi kan inte se att regeringen i skrivelsen dragit några slutsatser av denna kritik.

¹Se http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.756b80a8129b5ece2e480002254/aterrapp_nylag_100802.pdf.

Fel! Okänt namn på

Vi socialdemokrater menar också att alla vuxna ska ha rätt till en individuell etableringsplan, också den som kommer efter två år som anhöriginvandrare eller som flyttar till en svensk medborgare. Fler, inte minst många kvinnor, behöver få ett individuellt stöd utöver svenskundervisning och samhällsorientering för att kunna få ett arbete i Sverige. Vi vill också öka insatserna för att höja kvaliteten i sfi med mer av individualisering, yrkesanpassning och specialisering. Vi vill avskaffa den s.k. sfi-bonusen. Som framgår av skrivelsen spelar utbildningsbakgrund stor roll för studieresultaten. Vi menar att det inte är rimligt med ett belöningsystem som inte kompenserar för så uppenbara skillnader i utbildningsbakgrund som det är frågan om i dessa fall, där vissa har en akademisk bakgrund medan andra inte läser och skriver det egna modersmålet.

Företagande bland utrikes födda

För nyanlända med en bakgrund som företagare och/eller som vill starta ett eget företag i Sverige vill vi att det ska finnas möjlighet att som en del i etableringsplanen följa ett företagspar som förutom svenskundervisning för blivande företagare även omfattar andra kurser av relevans för den som vill starta ett eget företag i Sverige.

Som utlandsfödd företagare har det visat sig svårare att få tillgång till riskkapital. Fler företagare från andra länder är hänvisade till eget kapital alternativt att låna från släkt och vänner. Vi har tidigare föreslagit att ett generellt riskkapitalavdrag ska införas för den som investerar i ett nystartat företag, något som skulle kunna få särskilt stor betydelse för utlandsföddas möjligheter att driva företag.

Utlandsfödda företagare har enligt undersökningar delvis andra mönster för sin handel med utlandet. Tidigare kontakter och erfarenheter kan utnyttjas för att skapa för Sverige nya handelsmönster. Samtidigt kan det vara svårt för nystartade företag som vill satsa på export att kunna delta i exportfrämjande sammanhang, t.ex. som en följd av kapitalbrist. Vi har tidigare föreslagit fler regionala exportrådgivare som på plats kan stödja småföretagen.

Utlandsfödda företagare uppges vara mer intresserade av att företaget växer och även av att anställa. Vi menar att det finns behov generellt av att stimulera entreprenörer att göra sin första anställning, något som vi tror skulle vara till nytta också för utlandsfödda företagare. Utlandsfödda företagare är dessutom ofta en väg till anställning för andra utlandsfödda.

Bättre mottagande i skolan av nyanlända elever och ökad styrning av resurser

Vi vill se utökade resurser till skolan, men också i ökad utsträckning koppla resurser till behov. Som framgår av skrivelsen är det hela 40 % av de mest segregerade kommunerna som över huvud taget inte kompenserar sina skolor utifrån socioekonomiska faktorer. Därför har vi socialdemokrater föreslagit

Fel! Okänt namn på

en lagstiftning om att kommunen ska vara skyldig att fördela resurser till olika skolenheter efter elevernas behov. Detta gäller inte endast resurser för individuella insatser för de enskilda elever som är i behov av särskilt stöd, utan ska gälla på skolnivå. Principerna kan t.ex. utgå från skolans upptagningsområde eller skolans elevsammansättning. Det blir alltså obligatoriskt för kommunerna att upprätta modeller för resursfördelning och att fördela resurser utifrån dem.

Kommunernas ansvar för att möjliggöra övergång från s.k. förberedelseklass till reguljär klass är något som behöver förtydligas. Äldre elever måste kunna få sina kunskaper validerade och studiehandledning på modersmål måste kunna erbjudas för att ämneskunskaper ska kunna upprätthållas och nyanlända, främst äldre, elever i ökad utsträckning ska klara grund- och gymnasieskolans krav.

Förskolan spelar också en viktig roll, inte minst när det gäller mindre barns möjligheter att lära sig svenska från grunden. Även barn till arbetslösa och föräldralediga ska ges möjlighet att gå i förskola, något som är av betydelse för barn till nyanlända.

Vårdnadsbidraget vill vi se avskaffat, eftersom detta förlänger vägen till arbete och egen försörjning för många kvinnor och samtidigt utestänger deras barn från förskolan. Nästan alltid är det kvinnan i familjen, som i många fall redan är ekonomiskt beroende av mannen, som ansöker om eller får utbetalningarna av vårdnadsbidraget.

Stockholm den 11 oktober 2010

Ylva Johansson (S)

Raimo Pärssinen (S)

Patrik Björck (S)

Johan Andersson (S)

Maria Stenberg (S)

Ann-Christin Ahlberg (S)

Kerstin Nilsson (S)